

نقش اسطوره در فرهنگ ملل

" زئوس ، آپولو را فراخواند و درباره هرمس از او پرس و جو کرد؛ " دیمیترا از گم شدن دخترش پرسفونه چنان غمگین شد که تمام برکتها را از آدمیان دریغ کرد "

از کودکی که داستانهای اسطوره های یونان و روم را می خواندم با خود فکر میکردم که خرافاتی هستند در حد تئاترهای بچه های هنرو کتب ادبیات کلاسیک و... تا اینکه در وادی روانشناسی جدید و عمقی ، رگه هایی از این بحث را پیدا کردم . برام خیلی عجیب بود که با دانستن اطلاعاتی درباره فلان اسطوره ، میتوان شخصیت خود را بهتر شناخت! در این مقاله ریشه های این بحث را نوشته ام تا شما را به یکی از عجیب ترین و کاربردی ترین مباحث جدید انسان شناسی دعوت کنم . آشنایی من با بحث اسطوره شناسی و روانشناسی ، مدیون زحمات اساتید عزیزی چون سرکار خانم معتمدی و جناب تورج بنی صدر و سرکار خانم زویا منزوی و مولفین بزرگی چون جناب جلال ستاری ، ژوزف کمبل ، خانم شینودا بولن ، خانم پیرسون بوده است که به تدریج شما را نیز با آثارشان آشنا میکنم .

آیا خواندن این مباحث بدرد زندگی شخصی ما نیز میخورد:

قطعاً! در کار کلینیکی و مشاوره بالینی ، تاثیر این دانش حیرت آور است. در تشخیص رفتارهای یک زن حسود دانستن الگوی هوا در شخصیت او ، در مدیریت عواطفش تاثیری حیرت آور است . ریشه های عدم تعهد بعضی مردان ، توجه طلبی فلان نوجوان معنوی گرایی بعضی قدیسین ، خودنمایی فلان هنرپیشه ، شکاکیت

شوهر ، مظلومیت

فلان دختر در محیط دانشکده

و... همه و همه با این دیدگاه که مشهور به روانشناسی

آرکیوتایپی ، است ، بسیار راحت تر میشود . گام به گام ، با من به این وادی قدم بگذارید.

آیا بین داستانهای رایج یک ملت و رفتار آنها نسبتی وجود دارد ؟

یونگ دریافته بود هر ملتی داستانهای تاریخی و اسطوره های خود را دارد که نسل به نسل و سینه به سینه بین مردمش در انتقال است. (مثلا اسطوره های یونان و خدایان یونانی برای غریبان ، رستم و سهراب و ماجرای عاشورای حضرت حسین برای ما ایرانیان)

از بررسی و تحلیل رفتار و عمق داستان اسطوره ای هر ملت میتوان به رفتارهای آن ملت رسید و حتی رفتارهای آن مردم را پیش بینی کرد. مثلا ملت ما صدها سال است که عشق حضرت امیرالمومنین علی را در خود زنده نگاه داشته است و همواره فرزندان این خاک، غبطه جوانمردی و میهمان نوازی و مرام و مردانگی آن بزرگ را میخورند. پس طبیعیست که ملت ایران عمدتاً توان بهتری

شدید بازجویان آمریکایی در ابوغریب و شعله ور شدن آتش
غیرت اعراب تاکنون)

یونگ دریافت که غیر از اینکه هر فردی دارای بخشهای آگاه
و ناخود آگاه است و ناخودآگاه مخفی هر کس ، پارامتر مهمتری
در رفتارهای اوست، بلکه ملتها نیز بخش آگاه و ناخود آگاه دارند
و اتفاقا بخش ناخودآگاه یک ملت در درون تک تک انسانهای
آن قوم در جریان است و حتی میتوان کل بشریت را دارای یک
" ناخودآگاه جمعی - collective unconscious " در
نظر گرفت .

مفهوم ناخودآگاه جمعی از آن مفاهیم کلیدی میباشد که فهمش
باعث تحول فکری روانشناسی شد. اگر این تئوری را قبول کنیم
به نتایج جالبی میرسیم : ما خام و به شکل صفحه ای سفید به
دنیا نمی آییم. اکثر ما از فداکاری لذت میبریم و از خیانت بدمان
می آید . انگار از پیش در همه ما بعضی ویژگیها تعبیه شده
است. آیه ۸ سوره شمس قرآن کریم نیز شاید به این موضوع اشاره
دارد که ((فالهمها فجورها و تقویها - به انسان راه خیر و شر
را الهام کرد))

در ناخودآگاه همه ما ، الگوهایی وجود دارد معادل قهرمانان و
داستانهای اسطوره ای است که اگر این الگوها را شناسایی کنیم
میتوانیم از آنها بهترین استفاده را برای خودشناسی و شناخت
دیگران ببریم.

دکتر علیرضا شیري
مدرس دانشگاه ، مشاور بهداشت روان
و عضو پژوهشکده علوم شناختی ایران

برای رفتارهای
جوانمردانه و شجاعت و
میهمان نوازی و... داشته باشند. مثلا ماجرای زنده یاد تختی و
الکساندر مدویت روس در مسابقات جهانی)

و ضمنا این ملت رفتارهایی از جنس اسطوره های خود را به
شدت تحسین کنند(هنوز مردم ما عاشق جهان پهلوان تختی
هستند) . اسطوره دیگر ما رستم و سهراب است. بر همین اساس
ملت ما روحیه جنگاوری و شجاعت دارند. از اسطوره حسین نیز
میتوان پی برد که ملت ایران به شدت ظلم ستیز هستند و این است
که از عشقهای هر ملت میتوان رفتارهای ایشان را پیش بینی کرد
شاید به همین دلیل است که ایلات متحده در جنگهای اخیر خود
در منطقه ، برای برقراری حکومت های موفق در افغانستان و عراق
تیمهای مطالعاتی قوی درباره فرهنگ شناسی و اسطوره شناسی
افغانها و اعراب و ایران را به خدمت گرفته است که مبدا خلاف
جریان عمیق جاری روح ملل تحت اشغال رفتار کند (اشتباه